

NY VEILEDER FRA GRØNN BYGGALLIANSE - AVANSERTE VERSUS ENKLE TEKNISKE SYSTEMER

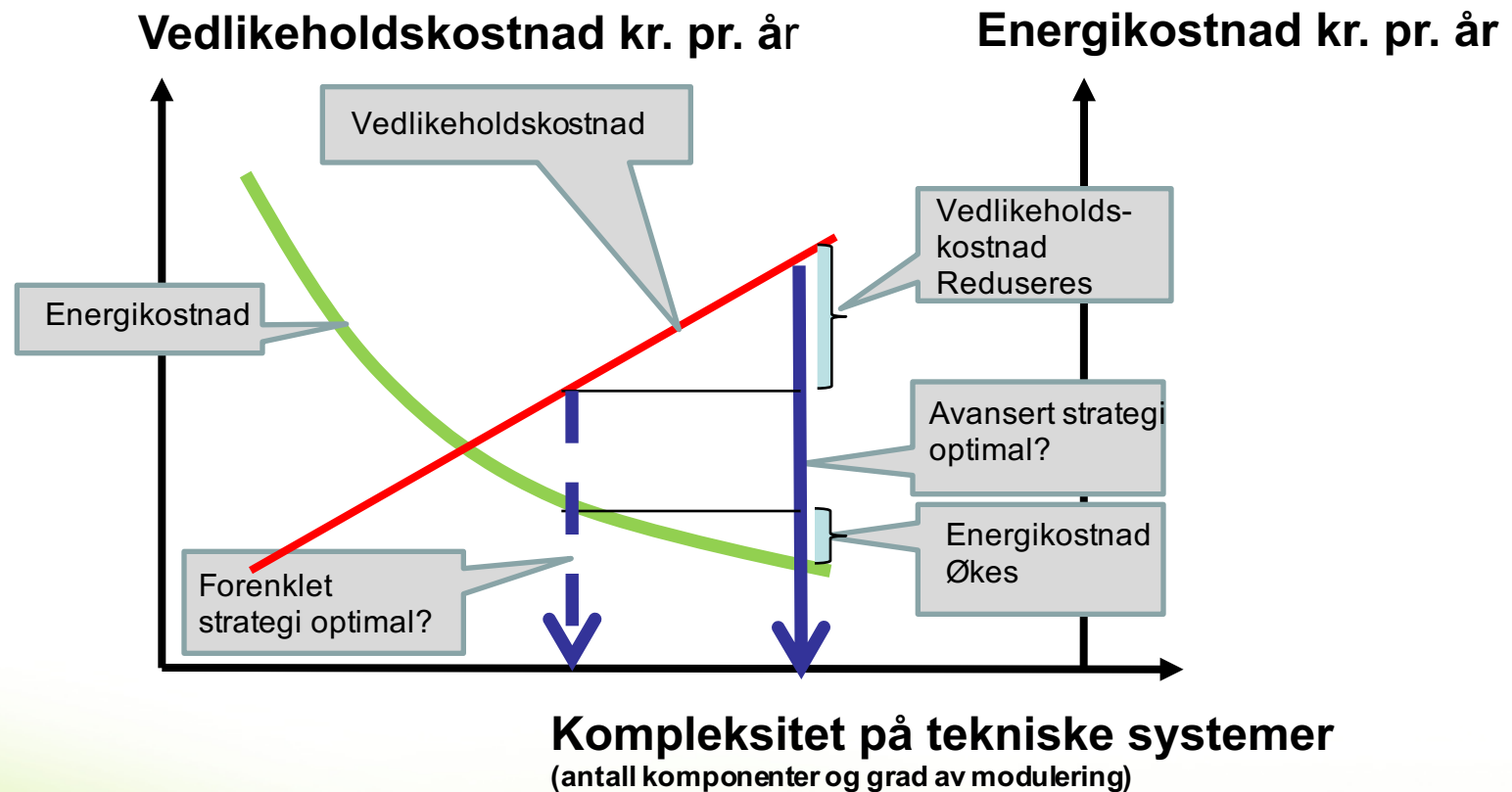
Arne Førland-Larsen

Dosent – Sivilingeniør

VVS- og energirådgiver

Grønn Byggallianse – Ingeniørhøjskolen Aarhus Universitet

Forenkling av tekniske systemer

Hva er utfordringene
når er forenkling mulig
hvor mye kan forenkles og
hvordan kan det gjøres?

Inspirasjon for oss 2226-bygget, Lustenau

Forenkling av tekniske systemer

Tipshefte fra Grønn Byggallianse

Avanserte versus enkle tekniske systemer

Fordeler og ulemper

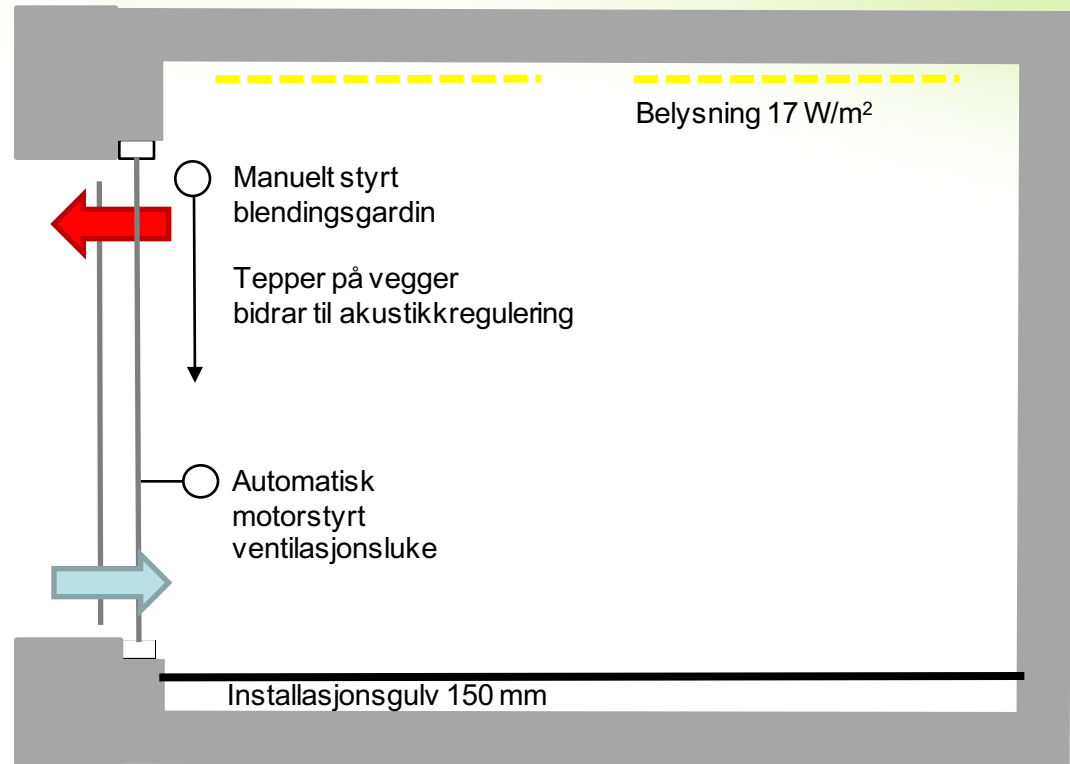
Veileder fra Grønn Byggallianse

Innhold i veiledere og tipshefte

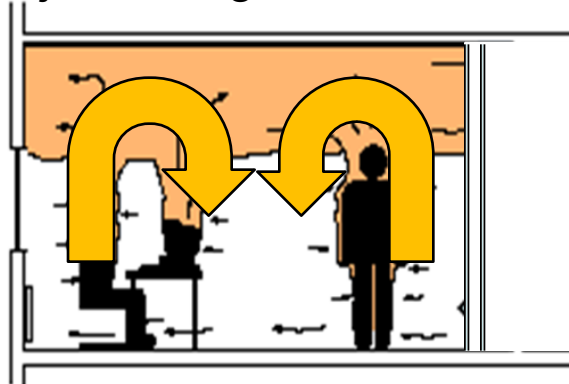
- 2226 - prinsipper og muligheter i norsk kontekst
- Naturlig- og hybrid ventilasjon – prinsipper og muligheter
- Bygningsgeometri og naturlig/ hybrid ventilasjon – plan, snitt og fasader
- Grep for å øke arealeffektivitet og fleksibilitet i brede bygg – hybrid ventilasjon og glassgårder
- Forenklete løsninger for fleksibelt oppvarmingssystem
- Ulike grader av forenkling – eksempler
- Veiledende krav til omgivelser, bygg, intern laster mm.
- Krav i TEK og fra leietakere

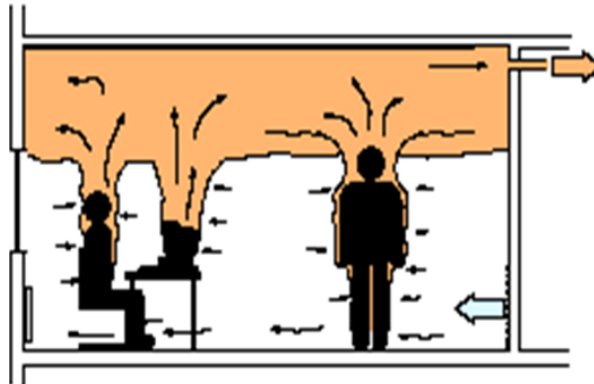
Prinsipp for 2226 Lustenau

Sjokklufting

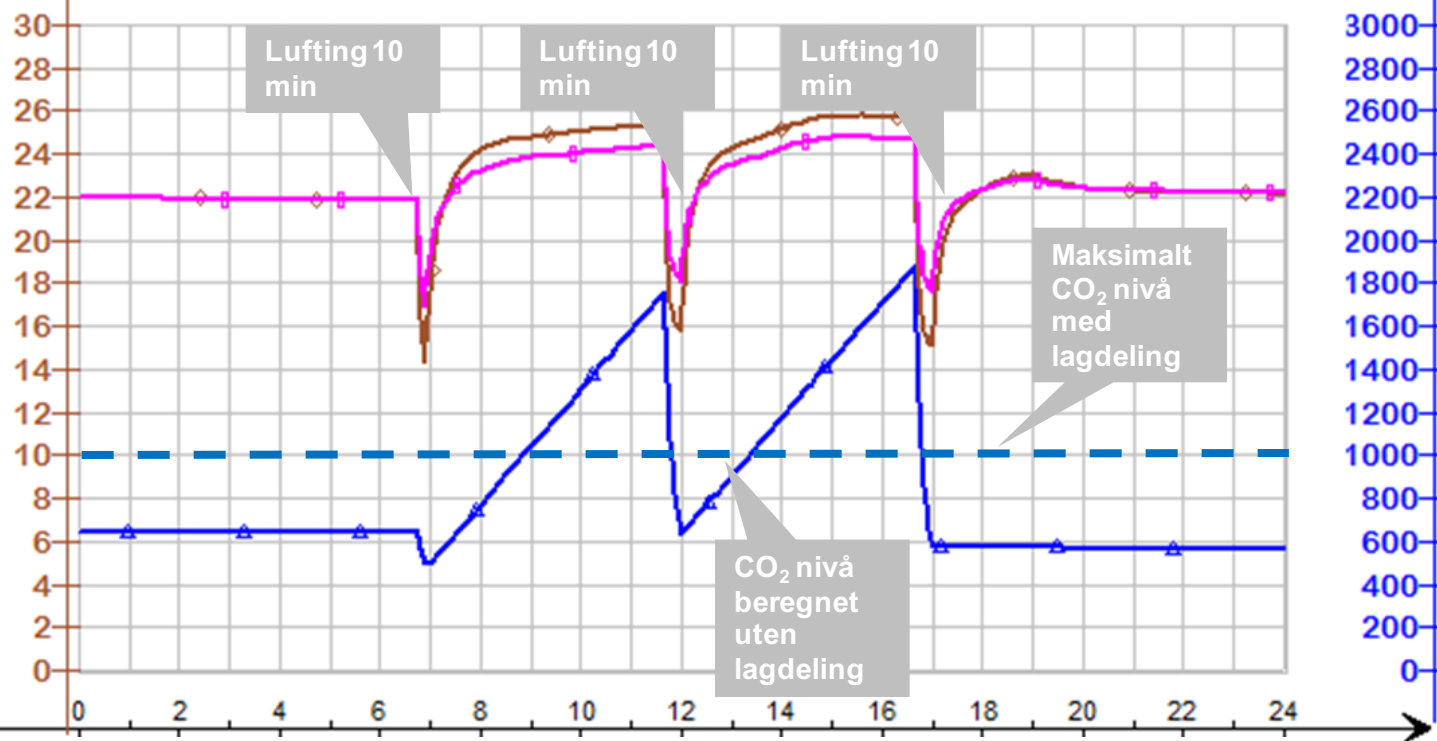

Kontinuert tilluft

Temperatur ↑

Date: 2015-02-03

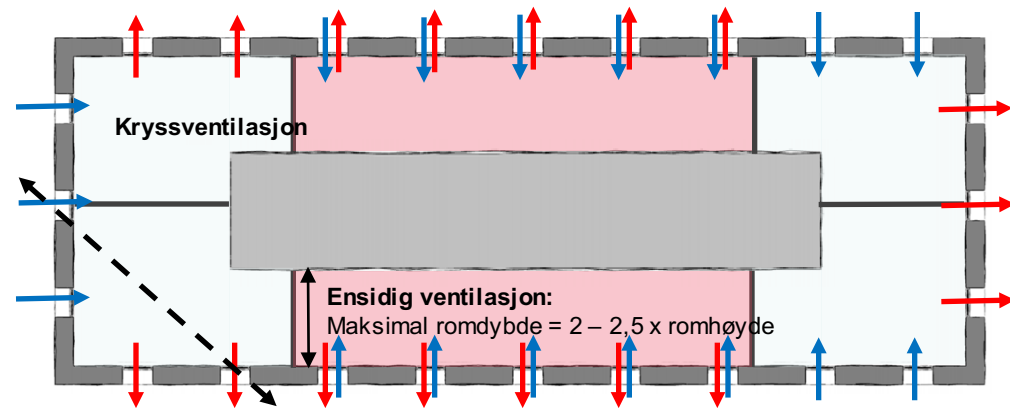
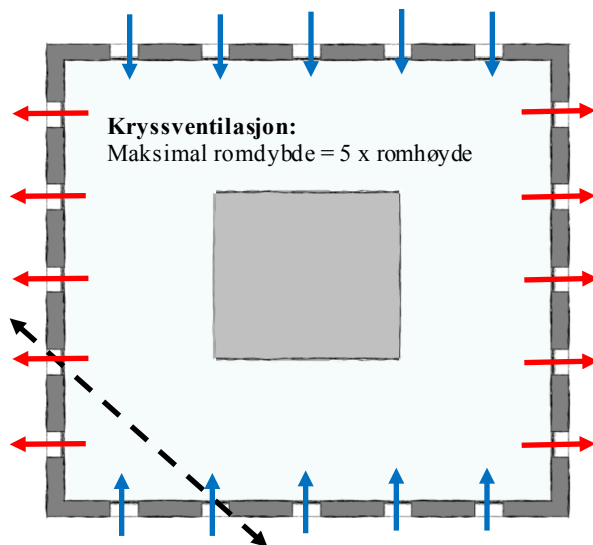
- ▲ CO2 nivå i ppm.
- ◆ Lufttemperatur
- ◻ Opplevet lufttemperatur (operativ temperatur)

På 2226 forutsettes at CO₂ nivå i oppholdssonen er lavere enn under himling. CO₂ nivå kan da holdes under 1000 ppm. i oppholdssonen.

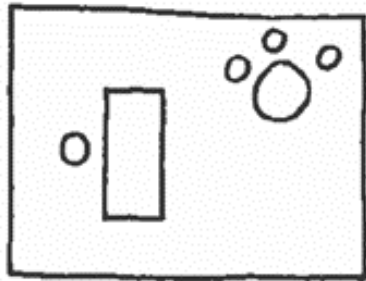
Utfordringer med 2226 i norsk kontekst

- Beregningsregler mot TEK
- Leietakerforventninger
- Veiledning fra Arbeidstilsynet

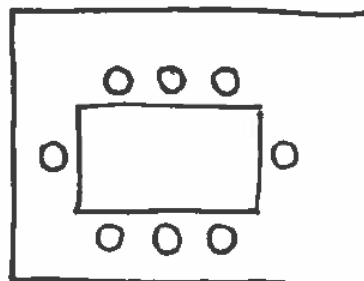
Bygningsgeometri, naturlig og hybrid ventilasjon – plan

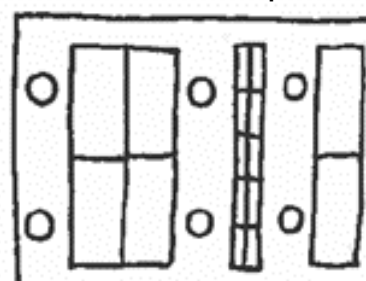
Cellekontorer

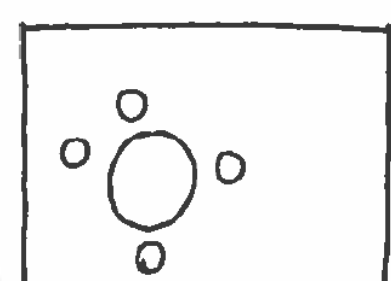
Møterom

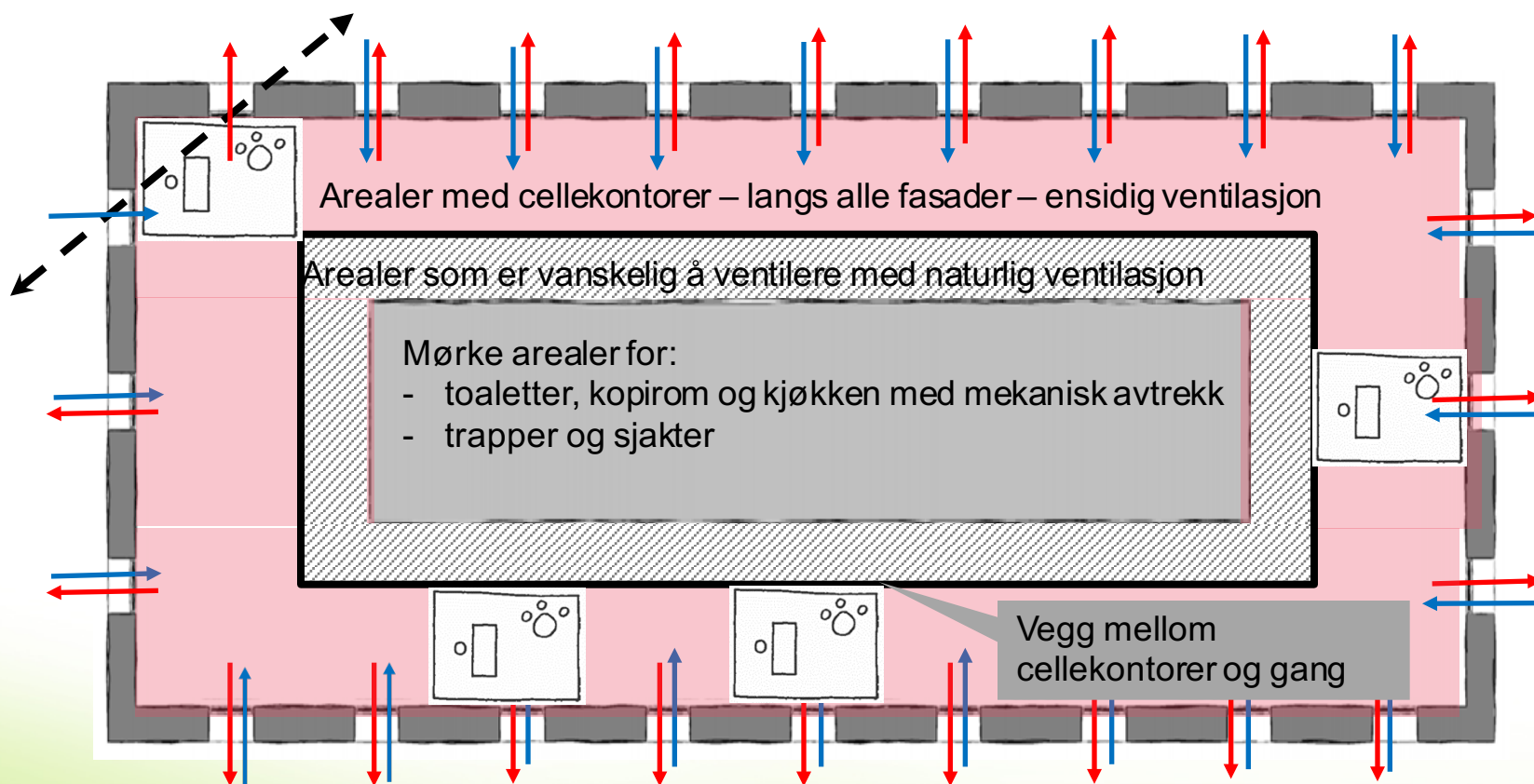
Kontorlandskap

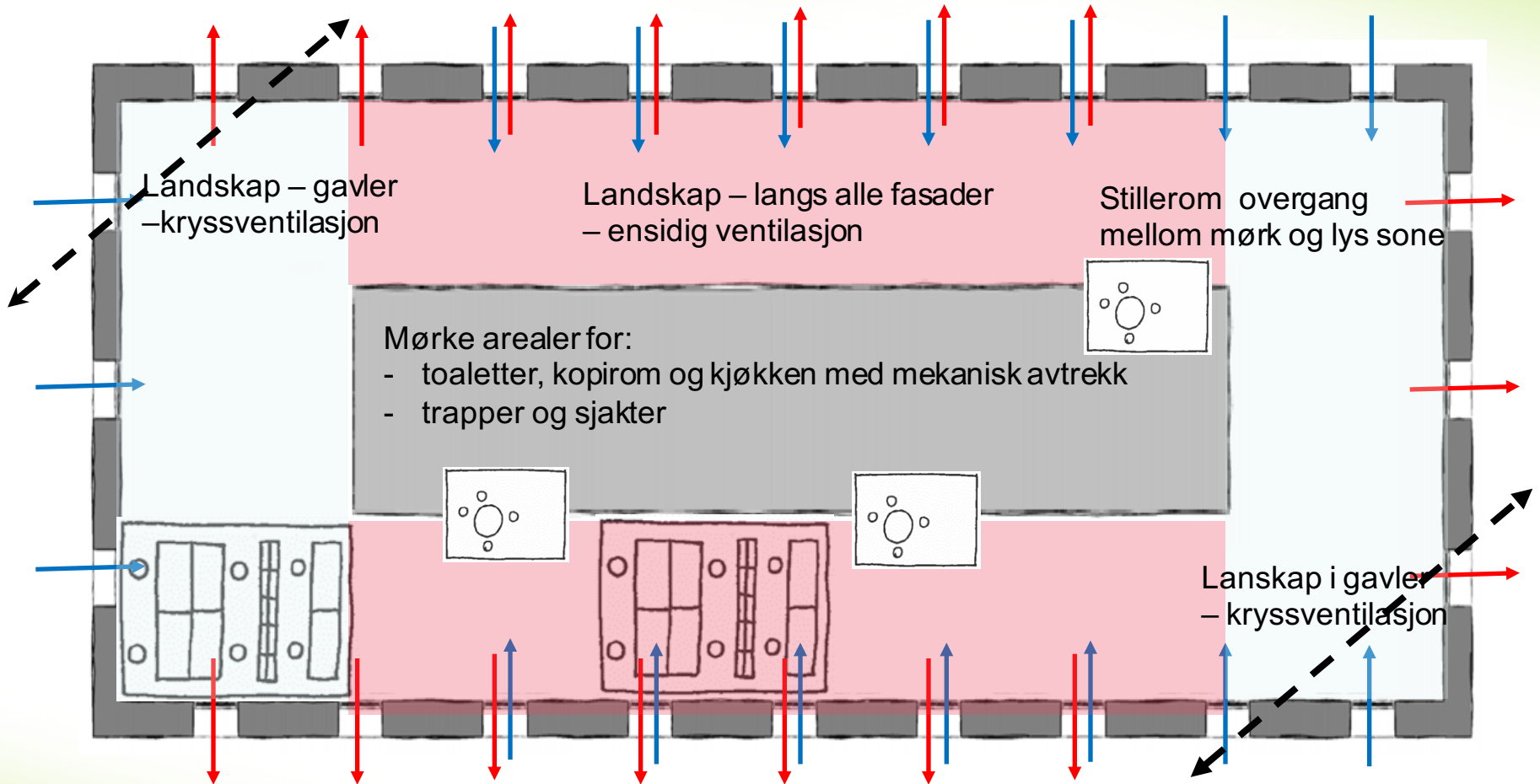

Stillerom

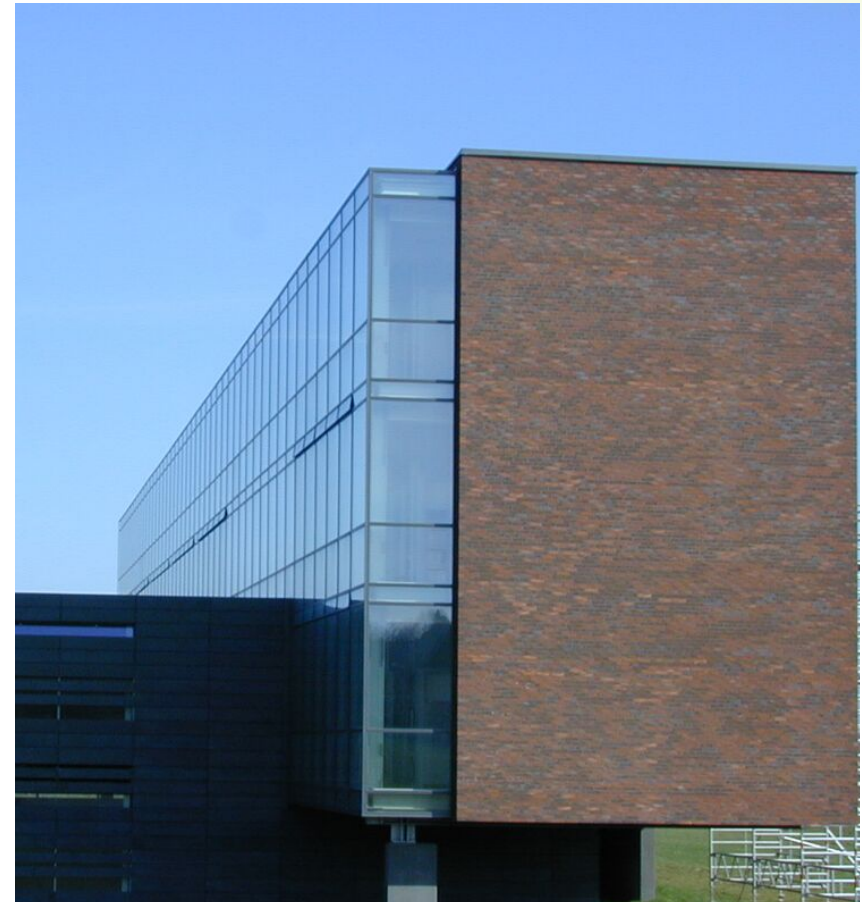
Bygningsgeometri, naturlig og hybrid ventilasjon – plan, snitt og fasader

Kontorbygning for Århus Kommune Grøndalsvej i Århus. Foto SHL Arkitekter

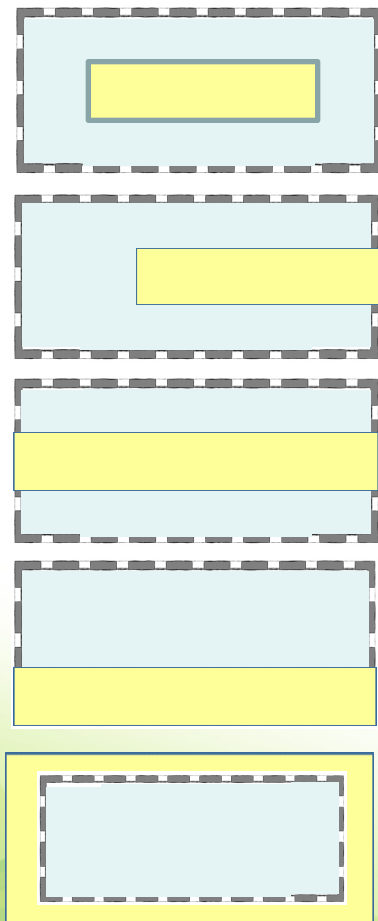

B&O Bygget i Struer – Danmark KHR Arkitekter

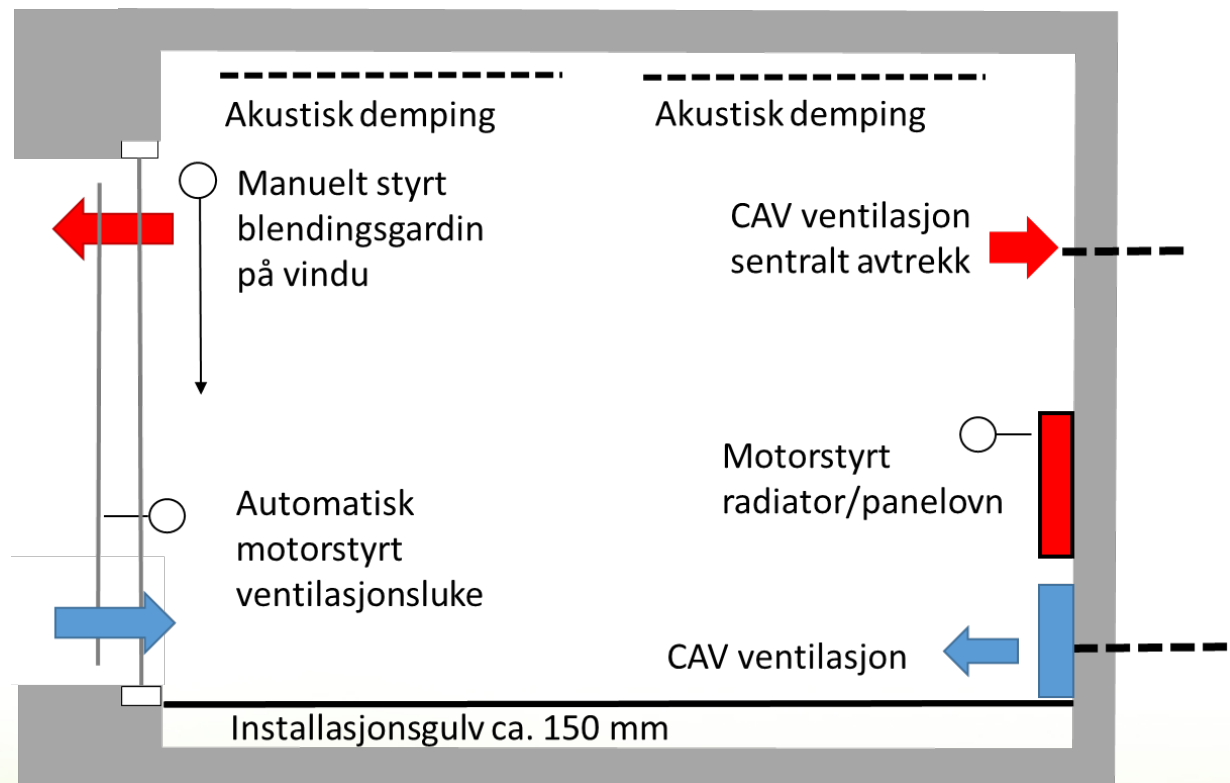
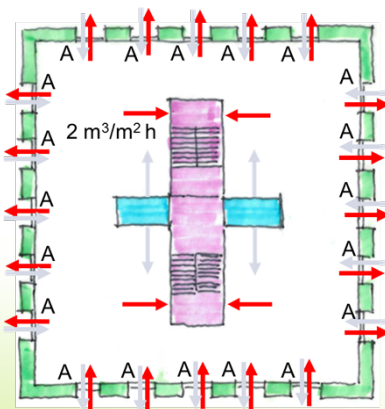
Bygningsgeometri, naturlig og hybrid ventilasjon – fasader

Grep for å øke arealeffektiviteten i brede bygningskropper

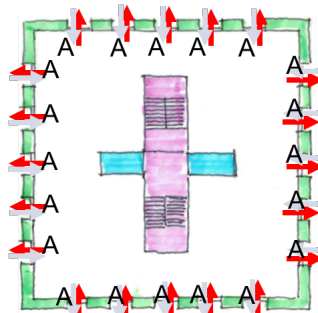

Hybrid ventilasjon

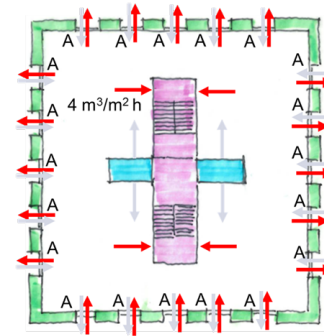
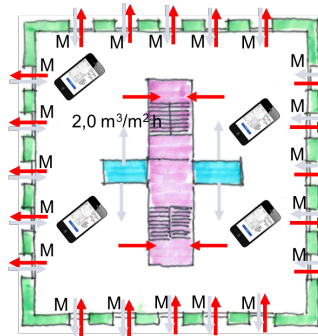
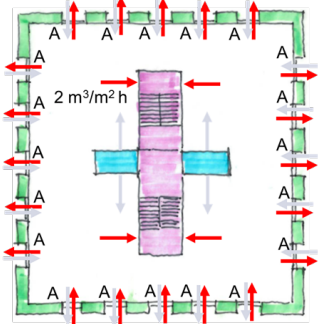

Ulike grader av forenkling – eksempler

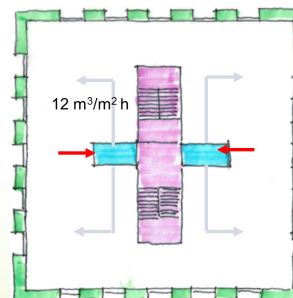
Naturlig ventilasjon
alternativ 1

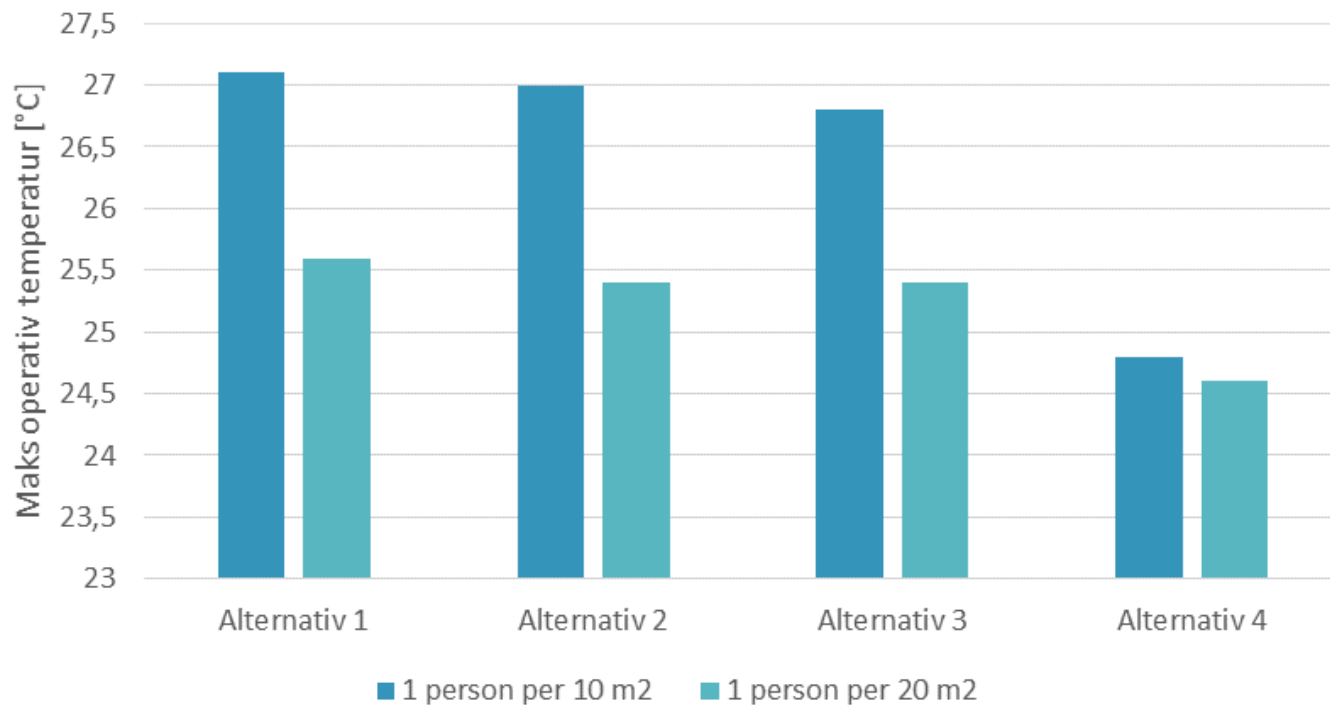
Hybrid ventilasjon
alternativ 2, 2a og 3

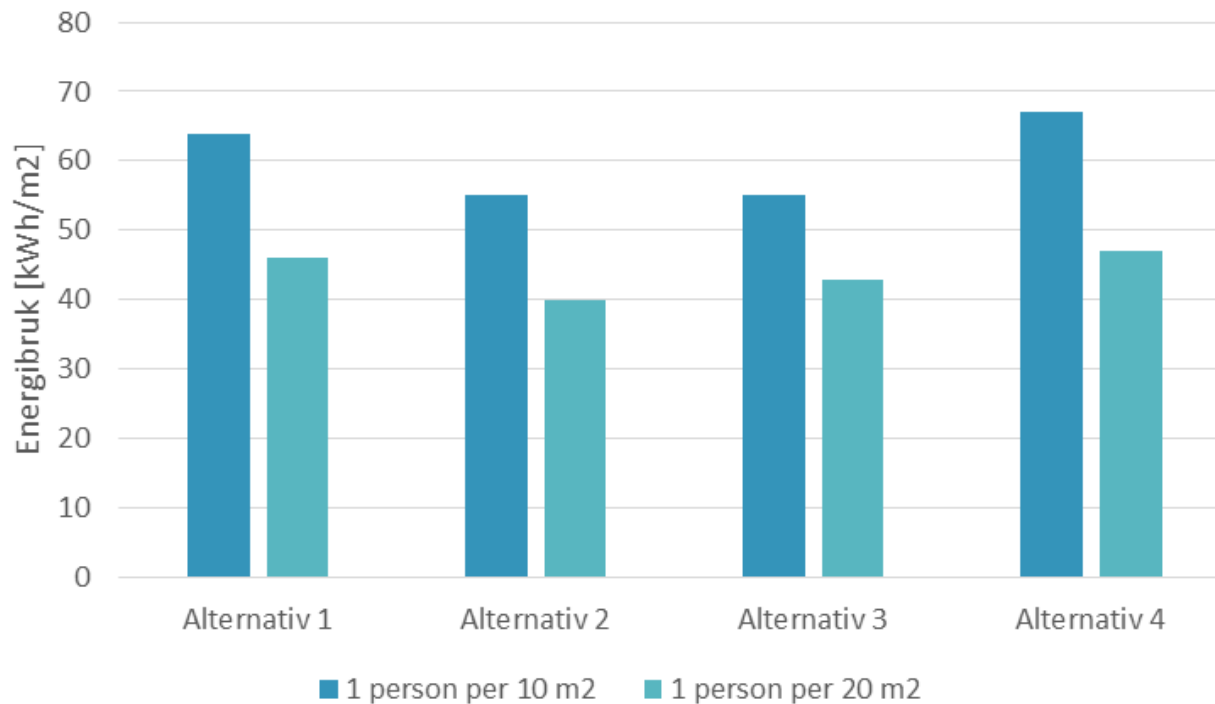
Balansert mekanisk VAV ventilasjon
alternativ 4 (referanse)

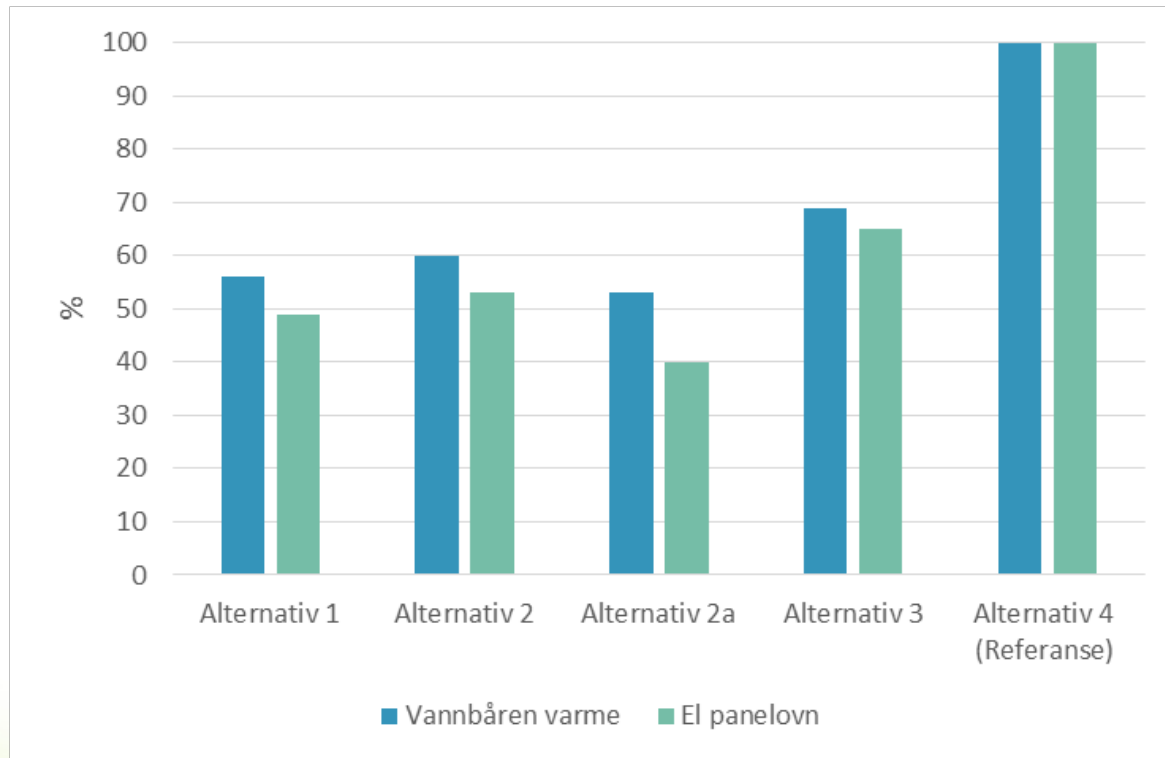
Termisk inneklima

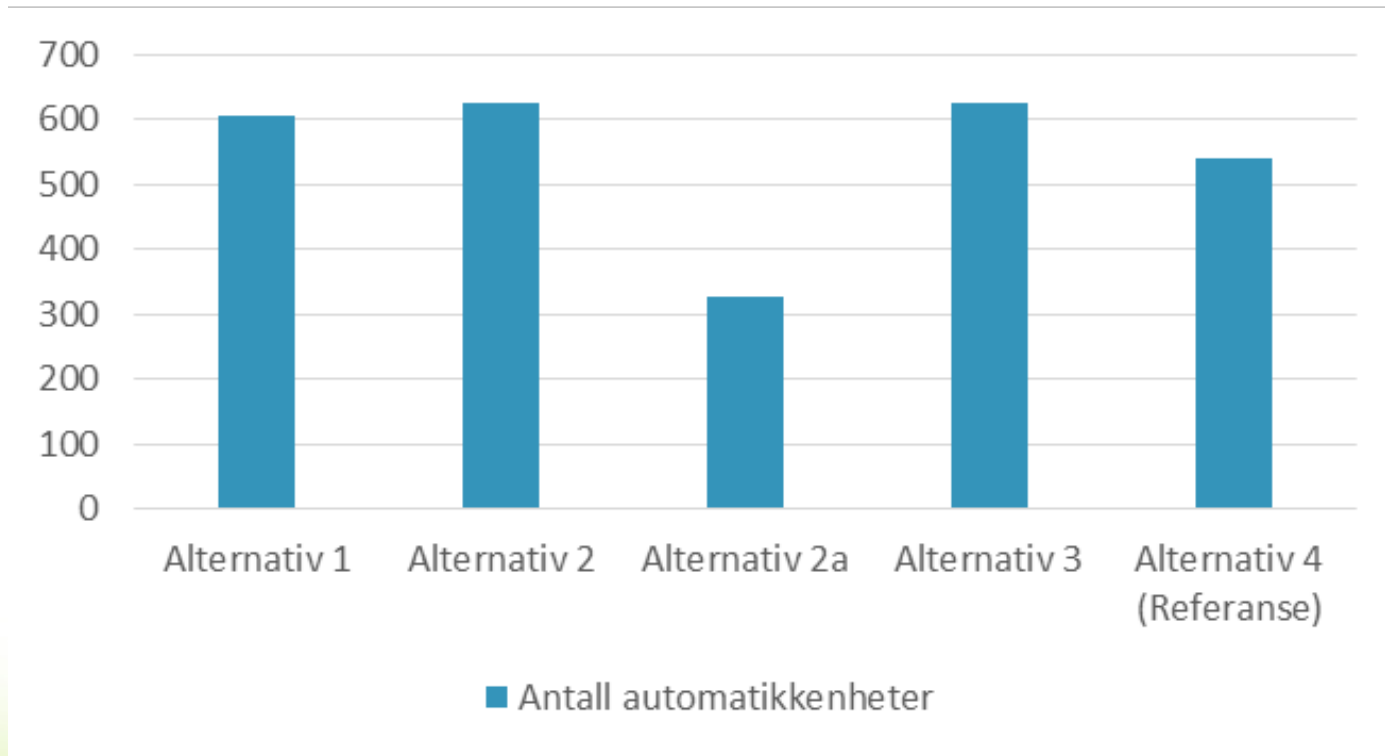
Beregnet reelt energibruk

Årskostnad

Automatikkenheter

- Driftsansvarlig/vaktmester har ofte byggbakgrunn
- Driftsansvarlig mangler ofte kompetanse for feilretting av avanserte tekniske systemer
- Tekniske løsninger er ofte skult
- Avanserte tekniske anlegg krever supplerende målinger for å kontrollere rett funksjon

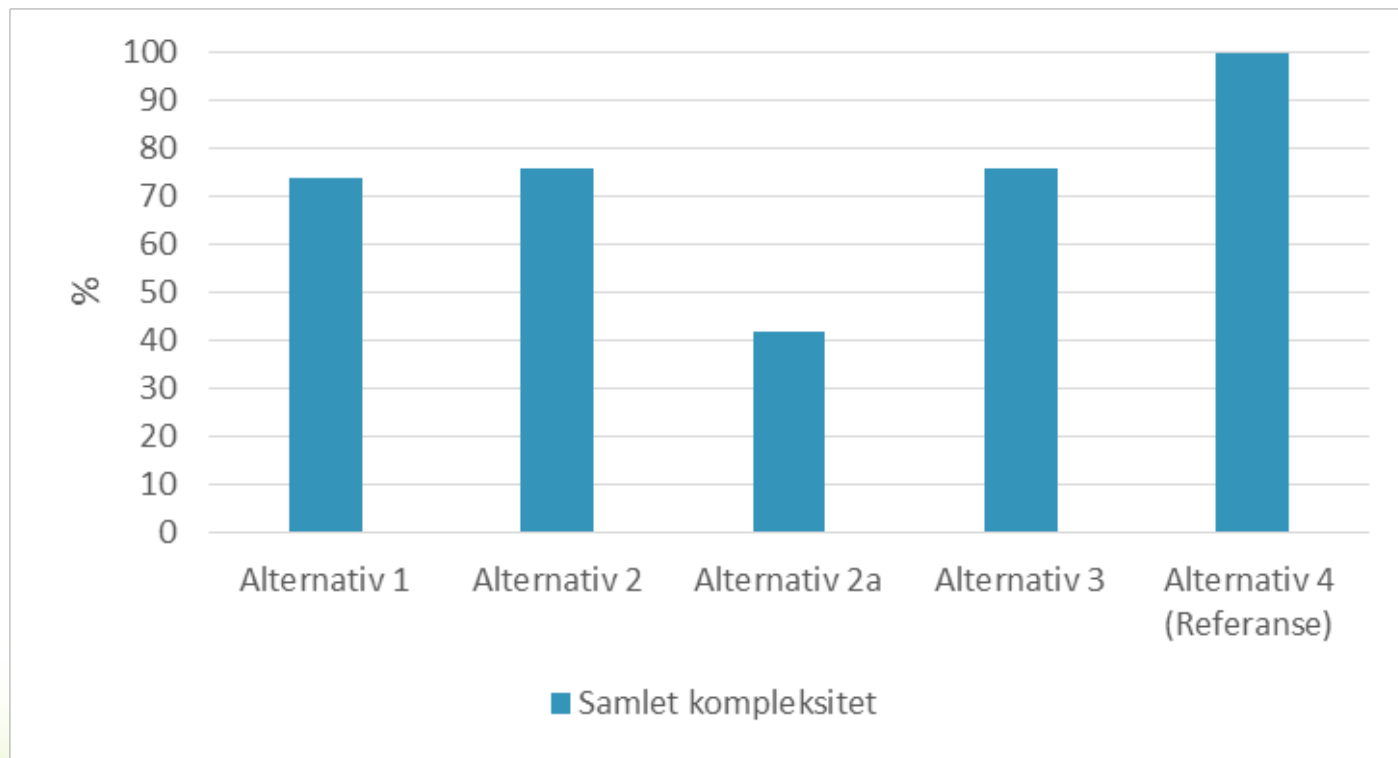
Litt forenklet; det er enkelt å se at en lyspære er gått, men mye vanskeligere at oppdage en VAV styring som ikke fungerer optimalt.

Kompleksitet

Indeks bygger på følgende antagelser:

- Analoge målinger er mer komplekse enn digitale
- Analoge styringer er mer komplekse enn digitale
- Modulerende enheter er mer komplekse enn av/på enheter
- Skjult montering gir større kompleksitet enn synlig montering

Kompleksitet

Bygningsrelaterte parametere	Maksimal forenkling er mulig – ALT 1	Vesentlig forenkling er mulig – ALT 2	Noe forenkling er mulig – ALT 3
Glassareal i % av fasadens areal - ved utvendig sol-skjerming	< 25	< 35	< 35
Glassareal i % av fasadens areal - ved innvendig sol-skjerming + skjerming fra bygg/vegger	< 20	< 25	< 25
Omgivelser som påvirker vindforhold, luftkvalitet og støy	Forstad eller lite trafikk	Byområder med moderate trafikkforhold	Byområder med moderate trafikkforhold
Forhold romdybde/romhøyde	< 2	2 – 5	> 5
Aktiviteter med høy forurensing	I separate rom	I separate rom	I separate rom
Mulige romtyper	Celle-, landskapskontor og møterom (må vurderes)	Celle-, landskapskontor og møterom	Celle-, landskapskontor og møterom
Termisk kapasitet	Blottlagt tung himlings- eller veggkonstruksjon	Blottlagt tung himlings- eller veggkonstruksjon	Blottlagt tung himlings- eller veggkonstruksjon
Intern varmebelastning (W/m ²)	< 15	< 20	< 20
Minimum nettoareal pr person (m ² /person)	> 10	> 8	> 6
Krav til romakustikk	Moderate	Moderate	Moderate
Intern lydoverføring mellom rom eller arbeidsplasser	Akseptabelt	Leilighetsvis akseptabelt	Uakseptabelt
Mulighet for å åpne vinduer (med sikkerhetslås utenom driftstid)	Hele døgnet	Hele døgnet	Kun i brukstiden
Mulighet for tilpasning av påkledning til årstiden	Ja	Ja delvis	Nei
Periodevis forringet luftkvalitet, maksimalt 30 min	Kortvarig under ekstreme forhold	Kortvarig under ekstreme forhold	Uakseptabelt
Periodevis forhøyet romtemperatur på svært varme dager (maks 10 dager i et normalår), typisk 4-5 timer med innnetemperatur over 26 °C (fra kl. 11 – 12.00 og fram til slutten av arbeidsdagen)	Akseptabelt	Akseptabelt	Akseptabelt
Trekk i korte perioder i forbindelse med vinduslufting, maksimal varighet 0 - 5 min.	Aksepteres maksimalt en gang i timen	Aksepteres 1 -2 ganger i løpet av arbeidsdag	Uakseptabelt
Filtrering	Ikke nødvendig	Ikke nødvendig	Nødvendig på vinteren
Brukstidens lengde (timer)	< 10	< 10	< 12

Ved Stranden 14 København

Oppsummering

- Det er nødvendig med forenkling
- Godt inneklima og lavt energibruk er mulig med forenkling
- Forskrifter er ikke til hinder for forenkling
- Dagens kravspesifikasjoner kan være til hinder for forenkling
- Grad av forenkling må tilpasses det enkelte prosjekt

TAKK FOR OPPMERKSOMHETEN

